

Список використаних джерел та літератури:

1. Хропот С.Г. Вплив землеустрою на якість життєвого простору міста // Регіональна політика: політико-правові засади, архітектура, урбаністика [зб. наук. пр.]. – 2018. Ч.2. – С. 126-130.

2. Про затвердження Положення про моніторинг земель: Постанова КМУ від 20.08.1993 р. №661// Режим доступу: www.rada.gov.ua.

3. Моніторинг земель: Підручник/За ред.. В.В.Горлачука – Миколаїв: ТОВ «Фірма Іліон», 2008. -190 с.; Панас Р.М. Основи моніторингу та прогнозування використання земель: Навчальний посібник. – Львів: Новий Світ-2000, 2007. – 224 с.

4. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI // (ВВР), 2011, № 34, ст.343 – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

*Щурова Вікторія Анатоліївна, кандидат архітектури, доцент,
доцент кафедри дизайну архітектурного середовища КНУБА*

ПАЛОМНИЦТВО У СВЯЩЕННІ ПРОСТОРИ ПРИРОДНО- ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Захоплення дивовижним світом природи, дбайливе ставлення, дотримання правил етики – запорука збереження її чудових дарунків та захист права на цноту. Етика дикої природи – це філософія, заснована на недопущенні змін в оточуючому середовищі, викликаних втручанням людини. Дика природа допомагає людині досягти довершеного стану, вона є проявом Абсолютного, видимого та близького водночас. На її захист у різні часи не раз ставали релігійні традиції, світські закони власності на землі могутніх владик великих держав. Берегти важко прохідні зарості, які захищали прадавні поселення, спонукали також оборонні потреби. Чиста природа – символ геонабожності прадавніх слов'ян. Непридатні для життя або заборонені для влаштування поселень ділянки дикої природи існували в різних країнах світу задовго до того, як з'явилося саме слово «заповідник».

Не одразу людина проявила гуманітарну ініціативу щодо збереження хоча б частки нашої Планети в її первісному стані, щоб врятувати рідкісних тварин і рослини, не дати загинути унікальним ландшафтам, зберегти для нащадків красу і розмаїття навколишнього світу. Про колишню розкіш земних просторів нагадують нам тепер лише чудом уцілілі куточки планети, які не зазнали тиску сучасної індустрії, агротехніки [1, с. 50].

Дика природа, сад і місто мають чіткі ідеали, які проявились у різний час в багатьох культурах і цивілізаціях, протягом сторічч слугували потужними символами життя. Зацікавлення природою, бажання оздоровитись, прагнення досліджувати її задля майбутнього супроводжуються емоціями благоговіння. Але в міру проникнення більшого числа людей, дика природа перестає бути місцем усамітнення. Разом із заходами щодо збереження природного феномену проявляється надмірна турбота про туристів, яка супроводжується будівництвом спеціальних споруд для споглядання панорам, освітлених вночі. Це суперечить бажанням істинних шанувальників природи, які, за Л. Гербер, в гостинах у природи, дотримуються наступних правил: відсутність сторонніх думок, споглядання, вивільнення від упередженого образу, концентрація уваги, обережність і дбайливе ставлення до флори і фауни лісу [2, с. 46].

Дивовижні образи природи знайшли відображення в роботах великих фотомайстрів світу. На звичних туристичних маршрутах, по слідах знайомих видових точок, справжні мистецькі пейзажі виходять у тих, хто зможе осягнути дух місцевості, відчути його.

У науковій праці проф. Панченко Т.Ф. наведено класифікацію територій та об'єктів природно-заповідного фонду України, в якій визначена можливість їхнього туристично-рекреаційного або екскурсійного функціонального використання. Один з головних принципів сталого розвитку туризму, виділений проф. Панченко Т.Ф., який доцільно застосувати саме для освоєння природно-заповідних територій – це «екологічна сталість – сумісність туристичного розвитку територій з підтриманням позитивних екологічних процесів, збереженням біологічного різноманіття, відновлення природних ландшафтних ресурсів» [3, с. 137].

Особливе місце серед заповідних територій займають святі місця, на яких облаштовані скити та монастирі, або ті, що мають особливе легендарне значення для народу чи общини. Щороку звершуються сходження на Говерлу, паломництва до Манявського скиту та ін. Серед святих місць заповідного фонду України також слід виділити ландшафтні об'єкти історико-культурного значення, що входять у межі міст, належать території у складі визначних архітектурних ансамблів.

Основа релігійного світогляду слов'ян з часів язичництва базувалась на домінуванні сакрального значення самої природі. Вона була першим храмом, де люди вшановували ліси, джерела, дерева. Пошуки святого місця – раю знайшли відображення в різних релігіях. Вирій або Ирій, Рай, Ирай, Урай, Ир поставав як довершений сад, де царює вічне літо, цвітуть рослини, притулок для всього живого,

скарбниця всіх видів насіння, принесених на землю. У Вирії в гіллі Прадуба або дерева Життя перебувають душі предків і душі людей, ще ненароджених. З давніх часів монастирські сади відрізнялися своєю доглянутістю і різноманіттям рослин. Середньовічні монастирські сади сповнені символізму й потаємного змісту. Лікарські рослини вважались магічними і тому їх дозволялось вирощувати в спеціальних аптекарських городах за монастирськими стінами.

Православні монастирі (грец. μοναστήριον – «відлюдне житло», «обитель») поєднують у собі закриті території з келіями ченців та призначені для відвідування храмів або паломництва. У християнському православному монастирі зазвичай розводять фруктові сади, городи для автономного підтримування життя закладу. Монастирське середовище для вірян – храм під небом. Території, які вони відвідують, завжди доглянуті, від них віє патріархальністю, стриманістю. Надання їм краси спрямоване во славу Господа, завдяки якому все існує, квітне і тому повинно підтримуватись в ладу, виховувати бережливість ставлення і акуратність. Невимушеність і «натуральність» відчувається у мальовничих, рясно завітчаних палісадниках Києво-Печерської лаври Фролівського та Покровського монастиря у Києві.

Яскравий приклад збереження дикої природи – Голосіївський район Києва. У величезному лісовому масиві в периферійній зоні міста утворився схимницький скит Києво-Печерської Лаври Голосіївська пустинь. Частина Голосіївського лісу є навчальним підрозділом Національного університету біоресурсів і природокористування України де розташований ботанічний сад. Голосіївський ліс межує з урочищем Китаївської пустині у східному напрямку і зливається з історичною місцевістю Феофанія на південній околиці, яка відома, цілющою купелею Пресвятої Богородиці посеред гаю та храмом Свято-Пантелеймонівського жіночого монастиря з садово-парковим комплексом НАН України «Феофанія». Далі лісовий масив розріджується до луків колишнього селища Пирогів, де знаходиться Національний музей народної архітектури та побуту України.

У північній частині Голосіївського лісу в 1631 році Києво-Печерський архімандрит Петро Могила заклав рукотворний сад. З часом він злився з навколишнім лісом, втративши свою ідентичність, а відродження почалося лише в 1957 році. У 1960 році Голосіївський парк було оголошено пам'яткою садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення.

У дендропарку «Пантелеймонівський», розташованому в урочищі Феофанія Голосіївського району Києва на основі природних елементів створено своєрідний пейзажний сюжет: скориговані водні потоки,

впорядковані береги озера, розпланована система пішохідних напрямків, орієнтованих на сприйняття малих архітектурних форм. Масштабний комплекс робіт, виконаний для реалізації концепції збагачення та естетизації простору, з надійним інженерним забезпеченням явили Києву привабливий об'єкт ландшафту на рівнинній місцевості. Відкрите плато парку розділено на пейзажні зони, які створюють різні види просторів за ступенем обмеженості: транзитні, відкриті, орієнтовані на багатопланове сприйняття, напівзакриті та майже відокремлені.

Ландшафтний архітектор В. Мешкова зазначає, що канон – головне при відновленні благоустрою монастиря. Важливим є використання місцевих рослин, без захоплення екзотичними видами. Перевагу слід надавати діброві замість механічних рядових посадок. Зелені насадження монастирів допомагають уберегтися від міського шуму, бо суєтність, буденність і хаос не сумісні з образом сакральної архітектури. Також слід дбати про намолену старовину природних артефактів, серед яких стерте каміння доріжок, вікові дуби або липи. Пік декоративного квітіння рослин майстриня радить приурочити до великих церковних свят [4 с.105].

Але символіка рослин, згаданих у Святому письмі, завжди супроводжується роздумами щодо їх ролі як послання для людей. Серед них і олива – знак відновленого миру після всесвітнього потопу, і гріховна смоківниця, і страждальний терен, і життєдайна лоза винограду, і троянди радості, страждань і слави. Православні храми завжди розташовувались на видноті як об'єкти особливого значення, що розповсюджують свій вплив у навколишній світ. У сучасному проектуванні і будівництві храмів склалась своєрідна практика відокремленого об'єкта або комплексу з недбалим благоустроєм території. Сьогодні ще не усвідомлена в повній мірі необхідність створення храмових парків, які мають представляти собою своєрідний «Едем» – об'єкт гармонії Всесвіту. Так Божественна природа проявить себе як основу злуки землі і небес. Храмові парки можуть стати об'єктами духовного устремління [1, с. 274].

У перекладі з англійської мови заповідник (англ. reservation; sanctuary; forbidden) означає – reservation – зберігання у запасі, резервування; sanctuary – святилище, сховище; forbidden – заборонений, заповідний. Таким чином, при поєднанні цих тлумачень маємо план дій щодо заповідних територій. Моральний розвиток творчої людини можливий лише при розважливому ставленні до природних благ, невтручанні в процеси еволюції, а спорідненим духовним фактором людей мистецтва має бути творчість заради уславлення природи і світу.

Список використаних джерел та літератури:

1. Порт В. ЛАД: Ландшафт. Архітектура. Дизайн: науково-популярне мистецьке видання. Київ: ArtHuss, 2017. 612 с.
2. Гербер Л. Дикая природа как священное пространство / пер. с англ. С. Колоса, В. Бойко // Серия: Охрана дикой природы. Киев: КЭК центр, 1999. № 12. 56 с.
3. Панченко Т.Ф. Ландшафтно-рекреаційне планування природно-заповідних територій. Київ: Логос, 2015. 176 с.
4. Мешкова В. О православном ландшафте. А+С, 2016. №1–2. С. 99–109.

*Якубовський Ігор Вячеславович, кандидат архітектури, асистент кафедри основ архітектури та архітектурного проектування КНУБА,
Якубовський В.Б.,
старший викладач, НУ «Львівська політехніка»*

ГРОМАДСЬКІ ПРОСТОРИ ДЛЯ СТУДЕНТСЬКОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Людина є істотою соціальною і не може обходитися без взаємодії з іншими людьми, без знання їхньої думки про себе. Тому здатність до комунікації, потреба в комунікації — чи не найважливіша її сутнісна ознака. Окрім того, що людина хоче зрозуміти навколишню дійсність, вона прагне до взаєморозуміння і порозуміння з іншими людьми. Дослідники зазначають, що 70 % свого часу людина витрачає на комунікацію. [1, с.9] Соціальна комунікація (англ. social communication) — обмін між людьми або іншими соціальними суб'єктами цілісними знаковими повідомленнями, у яких відображені інформація, знання, ідеї, емоції тощо, обумовлений цілим рядом соціально значимих оцінок, конкретних ситуацій, комунікативних сфер і норм спілкування, прийнятих у даному суспільстві [2]. Визначальний вплив сучасних технологій на способи та комунікаційні практики, особливо у молодіжному середовищі, продовжує трансформувати архітектуру простору соціальних комунікацій. Безперечним фактором є віртуалізація суспільства, одним із парадоксальних наслідків чого є значне зростання самотності індивіда (занурення у віртуальний світ) та, водночас, значний запит на подолання такої самотності шляхом встановлення соціальних зв'язків. Одним із шляхів вирішення потреби у соціальній комунікації молоді є створення та розвиток мережі спеціальних архітектурних просторів.